

V vefelju in' hvaleshnosti
 Slifh Adam obezhilo,
 Shivini, ki flushit mu zhe
 Nasproti on pak rekel je
 Prijasno ino milo:

De on, ko dobri gospodär
 Skerbljiv sa njo zhe biti;
 De vřako prime, kar mu gre,
 De nihzhe tarat' ga ne sme,
 Ne s fhibo ga moriti.

V. Štanig.

Sadno drevje fhkodljivih gosenz obvarovati.

Vřakdó vé, kako so gosenze drevju fhkodljive.

Kader gosenze gojsde sploh oblésejo, jih lju-dje pokonzháti ne samórejo; takrat samóre le vré-me, njim škodljivo, jih satérati.

Drugázh je v vertih. Tukej sna sleherni umen gospodär, zhe je neprenehama priden, drévje gosenz obvarovati; namrezh, zhe jeséni in po sími gosenzhno salégo zhiřto osmúka, in jih po tém, kadar v spomladi gosenze islésejo, rařti in pojédati sazhnéjo, serzhno obéra in pokonzhá, kolikor mu je mogozhe. De se pa to řtorí, mo-rajó řofédje edin drusimu perpomozhni biti. Vřak naj řtori, kar njemu gré. Drugázh bi bilo delo pre tefhko in bi malo pomagalo. Gorjé mu, kdor imá sanikerniga řoféda!

Vezh bukev je, v kterih naf uzhé, kako gosenze satérati, pa jes miřlim, de se is vezh-jiga déla teh bukev lé malokadař kaj své, kar bi vselej in povřod obveljalo. Sakaj vřake řorte gosenze se po řvojim satérajó in vři po-mozhki ne veljajo per vřih.

Tukaj vam hozhemo od téh shival in njih na-ture kaj vezh povedati in pomozhke nafvetovati, s kterimi bote gotóvo řvoje drevje poshřeshnih merzhesov obvarovali. Le dobro posluřhajte:

Vřak kmétovavez vé, de se gosenze řhtirkrat premenijo. Metulji namrezh jajzhiza sleshejo, is kterih se s zhařama gosenze isvale, ki se zhes nëkaj zhářa v meřhizhe savijejo, is kte-rih potéř metulji iserřlajo.

Sdaj vam bodemo řamo od gosenz řa'dni-mu drévju fhkodljivih kaj povédali, in se te-ga posluřhili, kar nam nar bolj řvédeni vert-narji povejo.

De pa kmetam kaj od té rezhi řaporedama na řnanje damo, bomo fhkodljive gosenze tukaj po vřřři imenovali, kakor se v letnih zhařih po-kashejo.

Koj v řpomladi is jajzhiz islese in se per-káshe:

1. Gërba (Raupe des Frořnacht - Schmet-terlings).

S njó ravno v řřřim zhářu se perkashe:

2. Gosenza béliga drévniga metulja (Raupe des Baumweisslings), kteri je řhe zhes simo v podobi gosenze preřhivil.

3. Slatorítka (Raupe des Goldafters). Isvalí se navadno v malim travnu.

4. řřeborniza (Ringelraupe), která je, ka-kor je řnáno, drévju řploř fhkodljiva. Posneje, kakor ta se perkashe:

5. Debéloglávka (Raupe des Grosskopfes; Stammwollenraupe). *)

I. Gerba.

Ta gosenza je řilno majhna, komaj toliko debela, kakor shima, selená, pa řilno fhkodljiva.

Metulj od te gosenze je řjavofřvkařte barve, ima zherne prézhize po tankim shivotu. řameř ali metulj mandeljz v meřzu řřřopadu, zhe ni prav merslo, tudi řhe v meřzu řrudnu sve-zher v mraku okrog drevja leta. Metuljke ali babize nimajo kril, torej tudi ne morejo letati, temozh od tla na drevje lasijo. To vedi-ti, mu je treba, kdor se hozhe gosenz varo-vati. Kadar řo metuljke s metulji řparjéne bile, v verhove drevéř slésejo in tam vřaka metuljka zhes 200 jajzhiz sleshe, ki jih zhlovek s řvo-jimi ozhmi komaj viditi more. De deř ali pa řosa jajzhiz ne odpere, jih s nekim limařřim řokam na drevje perterdijo.

Koj ko řmersovati nehá in gorko perhajati sazhne, gosenzhiza, kakor shima debela, selená, is jajzhka islese in sazhne fhkodo delati; kadar gosenze vezhji pořřanejo, se po dreveřřih lahko najdejo, řlařti, zhe zvetje pregledařh, s kteriga se lahko oberejo.

Oberanje téh gosenz per viřozim drevju pre-vezh zhařa vsame in se tudi ne da opraviti. Boljřhi je pod mlade drevěřa, ki se potřeřti dajo, řjuhe pogerniti, de odrářhene go-senze na-nje popadajo in se tako pomoré. To se da řjutraj in řřřer le v pervi polovizi véřikiga travna nar bolj řřřiti.

Pa tudi tako ravnanje ne bode povřod veli-ko pomagalo, řlařti zhe řo gosenze na viřokim drevju in se řřřřti ne morejo. Nar boljřhi je tadař, zhe se takrat metuljkam po řhivljenju řřřeře, preden jajzhke lezhi sazhnejo: to je od sazhetka meřza řřřopada naprej. To je tako řřřiti: Is řlame se omela naredé in s njimi se drevěřa okrog deblov, eden ali tri zhevlje od tál, tako oveshejo, de konzi řlame proti řemlji molé in řlama kakor řřřeho okrog drevěř řřří. To řřří, de metuljke na drevěřa lasiti nemorejo. Kadar je to per vřřih drevěřih na vertu řřřřeno, se mora vřako jutro, po řlami preglešovati in metuljke, ki na řlami in meř řlamo ředé, pomoriti.

De se tako veliko gosenz pomori, se lahko previdi, zhe pomířlimo, de vřaka metuljka vezh ko 200 jajzhiz salése, is kterih se v řpomladi fhkodljive gosenze isvalé. řavoljo tega naj nih-

*) Prořřimo, naj nam tudi druge imena gosenz, kakor jih imá-jo tu ali tam, na řnanje dajo.

zhe ne samudi, tako ravnati, kakor je tukaj rezhenó, zhe mu je njegovo drevje ljubo. — Glejte, she v listopadu in grudnu se samorejo te gosenze tako nar bolj satérati! (Dalje sledí.)

KMETIJSKA SHOLA.

(Na dalje.)

Deféto nedeljo.

Kako s shivinskim gnojem ravnati?

Kako napravljati ga?

Marfikaj napzhniga se najde, per napravljanju gnoja od njegoviga perviga dela noter do podorávanja; satorej naj ne bode samere, de rasloshimo, in okoli in okoli na snanje damo, kako s gnojem ravnati, de bo prav; kako, de bo gnoja vezh, in de bo dober. Per tem je gledati nar pervo:

Na rasne forte stelje.

Stelje se shivini sato, de stelja mokrotnost gnoja popije, de ima shivina mehko, snashno, in sdravo leshishe, in de se vezh gnoja napravi. Slama je nar bolji stelja. Vrednost flame se rashteva po njeni tezhnosti v permeri memo sená s to verstjo: ershena, pshenizhna, ovfena, jezhmenova in bobova flama.

Ovfena in jezhmenova flama vezhdel ljudje pokladejo, zhe ni operhla. Od flamnate stelje je nar bolji gnoj. Kadar sená sa klajo permankuje, ali kjer fizer malo sená perdelujejo, morajo flamo sa klajo iméti, namest te pa druge stelje napravijo, namrezh:

1. Listje. Listnata stelja je dvojna; ena je listje, ki samo od drevja pada, ki ga vkup pograbijo; drugo je, ko veje s listjam vred poreshejo in sa steljo napravijo; vezh isda drugo, sato, ker se tudi rasfekana drobna hosta vmes isgnoji.

Listnat gnoj se v semlji tako naglo ne vmedí, kakor flamnat; satorej pa mora prostor sa enako mero perdelanja s listnim gnojem debeleji pognojen biti; tudi dalje dershi listnat, ko flamnat gnoj.

2. Bizhje, lozhje in terstje je dobra stelja, tode se mora seleno poresati. Srelo bi bilo pre terdo, in bi se v gnoju nerado vmedilo.

3. Refje je fizer terda in pušta stelja; ker pak v peshenih krajih, kjer rado raste, skorej druge stelje nimajo, ga morajo sa ljubo imeti. Na sgornih nemshkih krajih raste toliko refja, de ga ne reshejo, in ne kosijo, temuzh ga s rushe vred od semlje odlushijo, in ga tako sa steljo obernejo. Dobro je to sa steljo, kér se ga tudi korenine, in nekaj dobre persti dershi. Kjer pa tako odlusheniga refja vezh napravijo, kakor ga sa vftlati potrebujejo, ga v velike kupe nalo-

shijo, de se dobro vmedí, in spersteni; potem kupe po njivah rastrosijo.

4. Praprot je sa flamo nar bolji stelja, v gnoju se hitro vmedí.

5. Šufhik je vezhdel le sa kurjavo, vendar ga per nekterih sa steljo s pridam imajo. Ako vmedeniga in rasdrobljeniga sufhka po mozhirni ilovnati semlji potrefeh, ji bo s prizho suhotne lastnosti flushil. Dober gnoj s sufhkam naredish, zhe ga s shivinskim blatam, s apnam, ali s pepélam nameshafh.

6. Rushnjo, ki je kaj odreshesh, ali is grabnov potégneshe, vftelji, in jo s shivinskim blatam nameshaj; to bo dobro gnojila.

7. Shaganje vftiljati da dober gnoj; v gnojizo pomeshati ga, she vezh gnoja napravi.

8. Štrojarfko zhréflo, pod shivino vftiljati, ali s gnojizo pomeshati, da dosti gnoja.

9. Trohljiva perst, kadar je suha, je dobra stelja, zhe druge permanka.

10. Mah imajo fim ter tje sa steljo, tode se pozhasi sgnoji.

11. Krompirjevez, ali krompirjevo selje vftiljati, da dober gnoj; zhe seleniga po senoshetih pogernesh, da lepo travo; zhe seleniga podôrjesh, fi njivo pognojish.

12. Plevel in rasna selenjáv, ki se v kuhinji ali per hishi vkup nadergne, s shivinskim blatam nameshati, da dober gnoj.

13. Pesdirje od lanú in konoplá spod terlize vftlati, posebno pa po senosheti ga potrefati, bo dobro gnojilo.

14. Tropine, fladje, senénine merve, ki niso sa klajo; saje, ogluje, ali oglov prah, in vezh take foderge, vftiljati, da dosti in dobra gnoja.

V sadajnih zhafih so téga uzheni sazheli perpovedavati, de naj s perstjo nastilja, komur druge stelje permankuje. Dober je ta svét. Škufhali so she nekteri to storiti. Ref je, de suha perst, zhe jo pod shivino, to je pod drobnizo, in govedino denete, bo vse gnojno mokroto zhisto popila in bo vse vá-se povsela, kar bi se fizer od gnoja skadilo in sveshilo, ter se s tako steljo veliko vezh in boljiga gnoja napravi.

Koliko je treba vsaki dan nastiljati?

Govedini je treba bolj pogostama nastiljati, kakor konjem in drobnizi, kateri le suho blato delajo. Per seleni ali frishni klaji je treba vezh nastiljati, kakor per suhi. Ravno tako se mora pitani shivini vezh stelje dati, ko jalovni.

Sa eno glavo govedi vélike sorte je treba na dan 4 do 10 funtov stelje. Sa konja 4 do 6 funtov, sa ovzo pol funta flamnate stelje.

Dober kmetijski perjatel svetva, flamnato steljo ali na dvoje, ali na troje preresati, de se bolj enako med blato pomesha, in se loshej sgnoji.

jene ispi greje, se vidi na témenu le kof zeви, po kateri je gorkota v drugo ispo napeljana.

Per taki kurjavi se perhrani zhetert derv. Sa naredbo take pezh pa ni treba drusiga dnarja isdajati, kakor sa shelésni pleh, in sa sidarsko in kljuzhavnizharsko delo. *)

Sleherni kovazh in kljuzhavnizhar na kmetih bo snal shelesno delo narediti, ker je vsaka pezh sató, ki je ni treba poderati in ne predstavljati. Tudi se nevarnosti ognja in dima ni bati, zhe je zev prav narejena.

Tukaj v perlogi tega lista pokashem narif take pezh, in jo rasloshno v podobah popisnem; profim pa tište, ki naredbo s svojimi ozhmi viditi sheliyo, naj pridejo v mojo stanje v Ljubljani, v ternovsko predmestje, v hisho Nr. 18 po prvih shtengah.

Škoraj fléherni vé, de je v sakurjeni hishi pod štopam nar vézhji gorkota, prek fréde manji, per tleh pa je je zelo malo, sa tó, ker gorkóta in vrozhina le na kvishko greste. To vidite per vsakim ognjenim plamenu, de le v kvishko shene. Ozhitno je tadaj, de se bo luft ali sapa v zeви **J. K.** na **podobi 2.**, kakor hitro v pezh goreti sazhne, koj sogrel, in ga bo per gorejnim konzu zeви per **L.** pod hishni štop gnalo. Tako naglo, ko gorka sapa is verh plehaste zévi ali sapnika **J. K.** odide, pertisne sa-njo mersla sapa spodaj po dushku **H.** Zhe je huji ogenj v pezh, hitreje in vislje se sapa po sapniku **J. K.** sogréva, in sgoraj vun, spodaj po dushku pa v zév hiti.

De je to refniza, se vsak na kratkim lahko previsha, zhe nekoliko zhafa golo roko pred dushkam per **H.** dershi; koj bo zhutil, kako mersla sapa va-nj leti. Ravno tako naj bi skušhal nad temenam pezh, verh zeви per **L.**, kjer vrozhina vun leti, roko pomoliti; hitro jo bo vmaknil.

Ker tedaj vrozhina le na kvishko fili, skosi pezh pa, ki so vezhdel možno prevelbane in osidane, predreti ne more, ogenj pa vedno novo vrozhino dela: je gorkota perfiljena, per mestejah navadnih pezh oditi in se v njih pogubiti.

De je mogozhe fi veliko vrozhine sa potrebno gorkoto perdershati, pomaga v pezh postavljena zev **U. J. K. L.** na **podobi 1.** in **podobi 2.** Po tej zeви stopi gorkota hitreji in lagleji v hisho, kakor skosi možno obsidano in debelo savelbano pezh. Namest issidaniga velba na verh pezh se pa k velikimu pridu shelesna plošha **O. P.** na **podobi 1.** in **2.** vdéla. Ni se bati, de bi kaj dima v hisho perfhlo, defiravno mora zev is koszov sloshena biti, sa to, ker se zela zev v pezh djati ne da, to de morajo koszi, de dim dershijo, tako eden v dru-

siga vtáknjeni biti, de kosz **J.** v koszu **X.** snotraj sa en pavz krishem gre. Per **U.** mora zév, kakor **podoba 1.** in **2.** kashe, pod tlák se zhi, od **U.** do **H.** se mora pa luknja v pezhni stol narediti. Kjer ena pezh dve ispi greje, se na konez zeви **L.**, ki skosi teme pezh nekoliko moli, druga perpravna zev natáknje, kakor **L. M.** kashe, in tišta je skosi šteno **Q. R.** vdelana, de po nji sogreta sapa v drugo ispo **T.** leti. Té k gorkote pshiza na podobah kashe.

Zhe je v eni ispi **S.** she došti gorkóte, se na sapnik per **L.** lahko zév postavi, skosi ktero se potém gorkóta v drugo ispo **T.** napelje.

Zhe bi bilo pa she povsod sadošti gorkó, se sapnik na konzu per **M.** sapre.

Opomnim le, de je zev ali sapnik od konza per **H.** do **I.** v **podobi 1.** savoljo tega tako širok, de ima bolje stajalo v pezh, fizer bi bila zev sadošti velika kakor **L. M.** per **podobi 2.** kashe.

Svetvam pa, in je bolji, kof sapnika od **J.** do **K.** tako velik in širok narediti, kakor pikize per **5. 6. 7. 8.** na **podobi 3.** kashejo, ali kolikor sgorni prostor pezh perpušti, ker se tako veliko vezh sape sogreje in po ispi raspušči.

Per tej perloshnosti moram opomniti, de tišti, katerim je sploh na varvanju in hranenju derv leshezhe, derva, predin jih soshgejo, dobro posušiti in drobno rassekati morajo. Sakaj suhe in drobno rassekane derva dajo pol vezh gorkote, kakor srove in v debelih polénih.

J. Pajk, mélini tefarski mojster.

Sadno drevje shkodljivih gosénz obvarovati.

(Na dalje.)

II. Gofenza bélih metuljev.

Kadar je ta gofenza israšhena, je siva kakor pepél in ima zherno prezhizo po herbtu. Na vsaki strani prezhize je pa she druga prezhiza, ki je skosi rudezho-rumeno prezho od zherne fredne lozhena. Glavo ima zherno.

Te gofenze se navadno v meszu velikim travnu v meshizhke savijejo. To se sgodi ali na drevju ali pa na vertnih ograjah ali plankah. She zhes 14 ali 16 dní beli metulj is meshizhka isferfljá in svojo salego v lepih rumenih verštah navadno na spodno lize perja skrije. V meszu maliga serpana se gofenze is salege isvalé, ki so v sazhetku skorej vse zherne. Njih shivesh je sgorna kosha perja, ki potem vsahne in v katerim gofenze v slabim vremenu prebivajo. S zha-fama gofenze vezh perja v kup sapredejo in ga na veje perpredejo, de v njem zhes simo prebivajo.

Te gofenze se tako le oberajo in pokonzhavajo: Po simi se vse suho perje, ki

*) Sa pézh frédne velikosti je potreba okoli 20 funtov pleha. Funt veljá v Ljubljani s delam vred 24 krajzarjev.

po drevju vífi, pridno obero in s belimi saprejami, v katerih se tudi vezhkrat gosenze od slatoritke najdejo, na ogenj vershe.

Tudi se veliko belih metuljev pomorí, zhe se na mokrih krajih íshejo, kjer jih je navadno veliko vkupaj; na enkrat se lahko potaptajo. Na zvetezhkih raštljinah se jih da slaſti svezher in sgodaj v jutru tudi veliko poloviti in pokonzhati. To lahko otrozi ſtorijo.

III. Gofenza slatoritke.

Gofenza metulja slatoritke je zherna in koſmata in kadar vezhji sraſte, je sazhernelo rjavkaſta s majhnimi mehkimi kozinizami. Po herbtu imá vſaka dve kakor pomoranzhe rumene prezhizi, vſhtriz ene druge, ki per zherni koſmati bradovizhizi nehate. Glava je rjava. Metulj te goſenze je majhin in bel, sadni konez je slatno - rjavkaſt; ſavoljo tega ga tudi slatoritko imenujejo. Po dnevi ne leta okrog. Ta metulj ſe konez roſhniga zveta ali pa v malim ſerpanu íſvali. V kupzhkih leſhe belo rumene jajzhiza, ktere s ſvitlo - rjavo dlazhizo pokrije in po perju fim ter tje na drevju poleshe. Babiza okoli 400 jajzhiz sleshe, ís ktéríh ſe konez maliga in v sazhetku vélíkiga ſerpana koſmate zherne goſenzhize íſvalé. Kakor goſenze beliga metulja, ſe tudi té goſenze v pervim zhaſu od sgorniga liza perja redé. Vkup ga ſviſejo in v tem ſavetju shive. S zháſama pero ſa peresam poſhrejo, kar jim pa od perja oſtane, to ſapredejo in v tej ſapreji, ki je terdna in bele barve, zhes ſimo shivijo. Kadar goſenze belih metuljev v ſpomladi, kadar drevje poganjati sazhne, ís ſvojíh prebivalíſh íſleſejo, perje in zvetje objedajo in tako drevju veliko ſhkodo ſtoré, zhe ſe po ſimi, kakor goſenze belih metuljev, v njih prebivalíſhíh ne poíſkavajo, ki ſo s belimi pajzhevnamí terdno opredene. Zhe ſe najdejo, ſe morajo v ogenj vrézhi. Ker ſe pa ta ponozhni metulj ne da tako lahko najdi, kakor beli metulj, ki po dnevu okrog ferſljá, ſe tudi té ſorte metuljev ne more veliko ob enim vjéti in konzhati.

IV. Sreberniza.

Sreberniza, med vſími goſenzami ſkoraj nar huji ſhkodljiva, ni le ſadnimu drevju, temuzh tudi drugim dreveſam in germovju ſhkodljiva. Babiza jajzhiza kakor perſtane okrog mladik drevja naleshe in s nekakim ſokam v kup ſlima. Ís njih ſe v velikim travnu goſenze íſvalé. Koj po íſvaljenju ſo goſenzhize rjavkaſto - zherne. S zhaſama dobijo rjavkaſto - víſhnjevo barvo s rumenimi prezhizami. Vſa goſenza je zhes dve zóli dolga, filnó tanka in s tankimi kozinizami poráſhena. V roſhnim zvetu ſe goſenza navadno med perje v okrogel meh ſaprede, ki je s nekakim, kakor apnenim maham ſunaj,

ſhe vezh pa ſnotraj oſhtupan. Zhes ſhteri tjedne ſe metulj íſvalí, ki je rumen ali pa ru-dezhkaſto rumen. Ta ſe v vélíkíim travnu nar loſhje konzhá, slaſti v merslih deſhevnih dnovih. Ob tazih dnovih ſe veliko tazih goſenz med rogovilami drevja najde. Tukaj ſe jih s ſtarími metlami, omeli ali pa zunjami po vezh ſto en potlahko potare. Zhe ſo pa na pre víſozíh derveſíh, ſe lahko s ſtre-ljanjem ís derveſ íſtrebijo. Tode puſhka ne ſme terdo nabaſana, tudi ne ſapilkana biti, in goſenzhno gnesdo ſe mora le od ſtrane ſadeti. To vſe goſenze pomorí, ali ſaj malo jih ſmerti odide. Pri híſhah s ſlamo kritih ſe pa ſavoljo nevarnoſti ognja ne ſmé ſreljati. Blíſo híſh je bolj varno, na drevje ſjutraj ali pa v deſhevnih dnovih ſplesati in goſenze, kakor ſmo poprej ſvetovali, pomezhkáti.

(Konez ſledí.)

KMETIJSKA ŠOLA.

(Na dalje.)

Enajſto nedeljo.

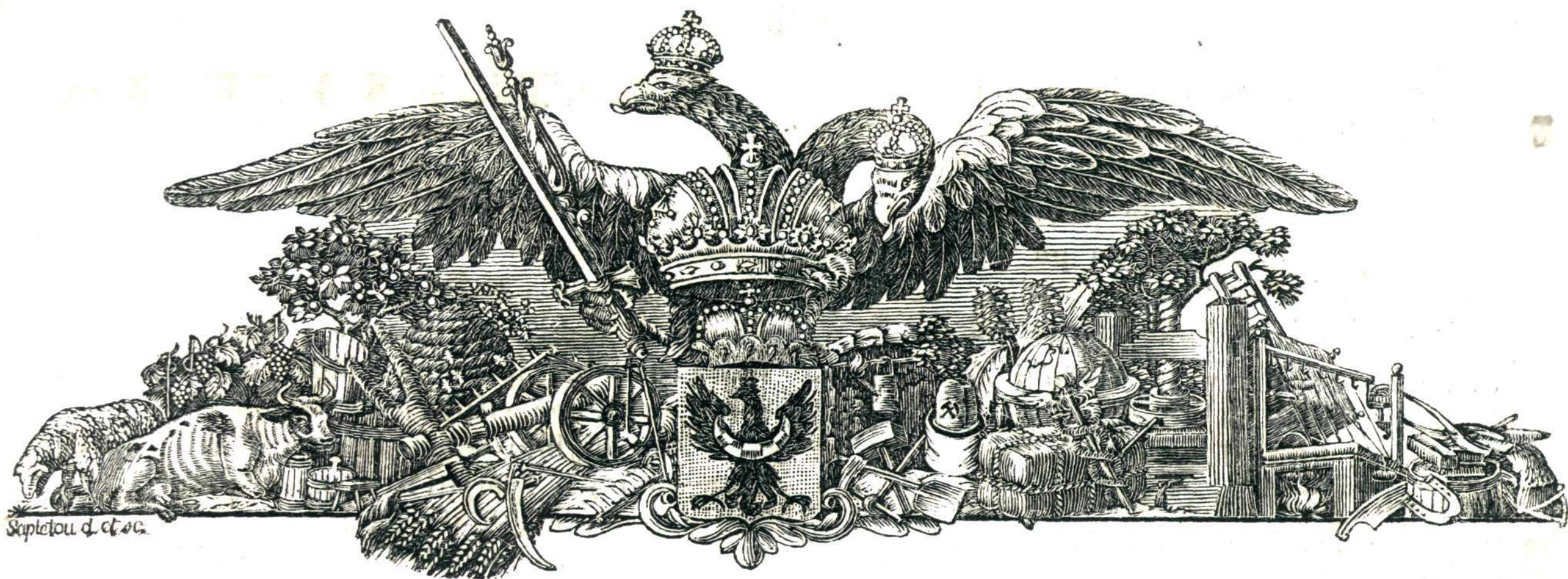
V drugo naj bo per gnoju poſebno ſkerb ſa perpravno gnojníſhe, ali gnojno jamo.

Kolikor vezh ſe ljudje po ſvetu raſſhiravajo, toliko menj bo ſemljíſkiga proſtóra, od kteriga nam shiveſh pride. Kolikor vezh davkov goſpoſka ſa potrebne nove naprave na ſemljíne naklada, toliko víſhji je dolſhnoſt ſemljakov ſi perpomozhke k temu poíſkati.

Ker ni mogozhe ſemlje raſtegniti,
Bo pa mogozhe s gnojem ís nje kaj vezh dobiti.

Nekar ſe ne zhudite, de vam od gnojja tolikanj perpovedujemo. Gotovo vaſ ne bo grevalo, ako ſtorite to, kar vam ſdaj ſvetvamo:

V jamo s gnojem! jama v ſemlji je prava ſ-hramba njegova; tam je dobro ſa-nj. V jami naj ſe gnoj kuha, predelava in godí, dokler bo ſa njivo prav godan. V jami mu ne bo ne mras, ne vrozhe, temuzh ravno tako, kakor mu v ſemlji ima biti; tam ſe ne bo njegove mozhí níz ſgubilo, ne ſkadilo; ako bo jama ſakrita, ſe ne bo ſveſhil, to de, ne de bi ga le va-njo metali, drusiga pa níz ſraven ne djali! Ne ſmete ga zelo ís nemar puſtiti, temuzh ga morate v zhaſíh s vilami premeshati. Zhe je gnoj v jami premokroten, mu ſtelje permeshajte; perſti, apna, pépela, ali kake druge ſóderge vmeſ denite. Zhe je preſuhoten, ali de ſe sazhne ís njega kaditi, ga s gnojnízo polivajte. ſavoljo tega je treba v kakim kotu jame, ſhtirvo-glato jamizo poſebej ograditi, kamor ſe ima od kupa gnojníza ſtekati, de jo bote vſak zhaſ ſa polivati perpravljeno ímeli.

Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N° 21.

V frédo 22. listopada.

1843.

Te novize pridejo vsako frédo na dvéh zhetertnih listih v Ljubljani na svetlo. Plazhujejo se v pisarnizi z. k. kmetijske drushbe v hihi 195 v Šalendrovi ulizi bliso Brega; sa Ljubljano in sa tiste, ki jih ne dobivajo po pošti, sa zelo leto s 2 fl., — sa pol leta s 1 fl.; prejmljejo se pa pri natičkovavzu na Bregu Nr. 190. Po pošti veljajo sa zelo leto 2 fl. 30 kr., — sa pol leta 1 fl. 15 kr. Po vsih z. k. poštah se snajo dobiti.

Sadno drevje shkodljivih gosénz obvarovati.

(Konez.)

V. Debeloglavka.

Gosenza, ki se debeloglavka imenuje, se she po svoji velikosti sposná. Isvali se v sazhetku mesza vélíkiga travna is jajzhka in ima filno debélo rumeno glavo s zhernimi pikami. Na herbtu sadaj ima sheft parov rudezhnih pik, na straneh shivota fivo-rumene shopke kosmatín in po herbtu po samim stojezhe kosmatíne.

V roshnim zvetu se gosenza israšte in sdaj fi na vertnih ograjah ali pa sa skorjo kakiga stariga dervesa kraj poishe, kjer bi se v méh sapredla, kar se v nekih dnovih sgodí. V 4 ali 5 tjednih je metulj godán.

Babiza je vezhji kakor samez ali mandeljz. Šamez je rjav, babiza pa gerdo-bela s zhernimi shilami v krilih. Kjer se babiza is mehú isgodí, tam tudi vézhdel ostane. Kadar se je s samzam ali mandeljzam spáрила, naredí svojo salego na ograjah vertov, slasti pa pod skorjami starih dervés. Salega, v kateri je 400 do 500 jajzhiz, je rumenkasto-bela in s gerdo-belo, rumenkasto-rjavo ovno jo pokrije.

Ker se salega lahko vidi, ni teshko, jo od ograje ali pa dervesa odstergati, v kako posodo pobrati in potem foshgati. Posneje, ko se she isvaljene gosenze po drevju raskro-

pé, in she shkodo delajo, se to ne da tako hitro in lahko storiti.

Prijatli! Popisal fim vam doslej pet sort gosenz, ki so sadnimu drevju filno shkodljive in povedal fim vam, kako se nar bolj gotovo konzhati dajo. Drusiga nizh ne sheljim, kakor de vsak prijatel moje svéte spolnuje in tako rodovitnost svojiga sadja mnoshi. Pred sklepan moram pa she opomniti, de ptizhev, ki so na shim vertam tako korístni, ne preganjati, in prosim vas, seníz, táshiz, shog in shkorzov, vlastovk in she srak ne moriti. Ne odganjajte jih is svojih vertov, ker vam vashe drevje gosenz trebijo. Šaj jih je modri stvarnik sa to vstvaril, de se gosenze prevezh ne mnoshijo. Puštite jim tada shivljenje — saj so vashi dobrotniki!

F. Schmidt.

K temu nauku perstavimo she to, kar gospod Pirz v „krajnském vertnarju“ *) svetujejo, de bi se gosenze konzhale ali saj smajshale.

*) Krajnski vertnar, ali poduzhenje, v kratkim veliko sadnih dreves sarediti, jih s zeplenjem poshlahtniti in lepe verte kvelikimu pridu safaditi. Dva dela; spisal Franz Pirz, poprej fajmoshter na krajnském, sadaj misijonar v Ameriki. — Te bukvice so slatiga dnarja vredne. V njih bodete poduk dobili: od srejenja sadnih drevesiz; od poshlahtnenja s zeplenjem; od presajenja, od ofkerblenja rodovitnih dreves; od bolesni sadniga drevja; od shival, ki so drevju shkodljive; od pertlikovzov; od posodovzov; od umniga ravnanja, perdelano sadje k pridu obrazhati. Kje so te bukvice na prodaj, smo she v pervim listu osnanili.

1. Vſako leto drevje zhiſto otrebiti, in ſtaro ſkorjo oſtergati, de ne bodo metulji tako lahko ſalege va-njo naredili, in drevje bo ſdravo.

2. Pobeli vſe odraslene dreveſa s apnam, ktero bo vſo goſenzhno ſalego po deblu na enkrat konzhalo, in metulje odvernilo, de v apneno drevo nikoli ne bodo ſalege delali.

3. Je dobro, zhe v jeſeni okoli dreveſ ſemljo okopaſh; tako bo tiſtih goſenz ſalega vezh del konzhana, ktere ſe v ſemlji godé.

4. Boſh veliko ſhkodljivih metuljev konzhal, zhe tiſte dreveſa, ktere ſo po letu goſenze zhiſto objedle, v jeſeni od ſ. Lukesha do ſ. Andreja s popirjem preveſheſh, in tiſti popir s ptizhjim limam vezhkrat namasheſh. Pa gole koſhe dreveſa nikoli ne pomashi, to bi drevju ſhkodvalo. Tudi s predivam, dokler je ſuho vreme, je dobro deblo rahlo oviti, de ſe metulji noter ſapletejo in na drevo nemorejo.

5. Tudi bo goſenz menj, zhe metulje loviſh in konzhaſh, kakor moreſh. Svezher jih najdeſh po vertnih roſhah, in jih lahko pomoriſh. Ponozhnih metuljev pa lahko poloviſh, zhe po nozhi v laterni luzh poſtaviſh, in okoli luzhi limanze ali kake maſtne mreſhe naſtaviſh, de ſe s krili primejo.

6. V jeſeni in pomladi drevje vſelej dobro preglej, de boſh goſenzhno ſalégo ſaterl, kteroſi po ſavitim ſuhim perji, po mladikah ali po deblu ſagledaſh, odreſhi, in na ognji ſoſhi ſalego, preden ſe goſenze po drevji ſlésejo.

7. Zhe ſo ſe pa ſhe goſenze po drevji ſlésle, vſak vezher poſno in ſjutrej ſgodej veje potreſi, de bodo odpadle; pa ſpodej kaj pogerni, de jih vjameſh in pomoriſh.

8. Nobena rezh pa goſenz bolj ne ſmanjſha in ne pokonzha, kakor nektre ptize, ktere ſo ſhe od Boga ſa to namenjene. Ti pridni varhi ſadnih vertov ſo: Velika in mala ſeníza, mnifh-zhek, plesovez, berkleſ, detol, pogorelzhek, taſhi-za, péniza in vezh tazih ptizhkov, kateri od zher-vov ſhivé in dreveſa od goſenz trebijo. ſato v tiſtih vertih, kateri ſo bliſo hoſte, kjer je doſti takih ptizhev, goſenze nikoli drevju veliko ne ſhkodvajo. Tampi, kamor taki ptizhi ne doidejo, goſenze zele verte konzhajo.

Ni tedaj prav take ptizhke, kateri ſo naſhi veliki dobrotniki, loviti, in jih moriti. ſhe le pervaditi jih moramo v verte, de nam bodo bolj drevje od goſenz ozhiſtili. Hvaliti moramo Boga, ker je nam take pridne ſhivalize vſtvaril. bres kterih bi ſe goſenze tako ſarédile, de bi mi pazh malo ſadja okuſili, kar bi goſenzam oſtalo.

KMETIJSKA SHOLA.

(Na dalje.)

Dvanajſto nedeljo.

Kako gnoj k nar boljimu pridu obérniti?

ſkuſhnja pové, de je gnoj ſizer bolj, zhe kaj zhaſa leſhi, per tem ſe pa kúp na gnojniſhu ſtiſne, de ga je menj viditi; ſatorej, kako s gnojenjem nar viſhji prid ſadobiti?

Ako bi bilo mogozhe gnoj berſh iſpod ſhivine na njivo ſpeljati, in ga k prvi ſetvi, ali ſadilu podorati, bi ſe ga tako nar menj ſgubilo in ſveſhilo; ker pak tega vſelej ſtoriti ne morete, ker le ob zhaſih ſejate in ſadite, morate tadaj do zhaſa gnoj tako perhraniti, de per njem ſgube ne bo, in de ſe vam ſhkoda ne godí. Bres ſgube pak bote v ſtanu, le v gnojniſhih gnoj do zhaſa perhraniti, in ſe ſvoje velike ſhkode obvarovati. ſhkoda, ktera ſe vam per gnoju ſprizho neurnoſti in negudnoſti godi, iſ pervajene nemarnoſti morebiti zeló ne ſposnate. Ko bi bilo mogozhe, vam ſhkodo tako pokasati, de bi jo s rokami priſjeli, morebiti de bi ſe ji marſikdo vganil, in bi ſi drugazh pomagali.

ſhkoda vam je, zhe gnoj dolgo pred ſetvo na njivo ſpeljete, ali zhe ga tam dolgo zhaſa v majhnih kupih leſhati puſtite, ga ne podorjete, de ſe veſ ſveſhi. Doma ga na napzhne voſé na-kladate, pol ga po potu raſtreſete; zeſto ravnate s njim od doma do njive, zeló preſuſhen ali pa ſpran gnoj perpeljete na njivo, in ga ſhe le podorjete, kadar ravno kaj drusiga opraviti nimate.

Ní zhudo, de toſhite, zhe malo perdelate, zhe imate ſlabo letino! Lejte, to je ſhkoda, de ſe s rokami prime.

ſbudite ſe ſaj vi terſhani in meſtniki! ſazh-nite vi, ki ſte per mozhi, dvoriſha in gnojniſha popravljati in pravniſke voſove ſa voſhnjo gnoja in gnojnice napravljati! dajte kmetam lep iſgled, kar bote ſtorili; prid bo le vaſh.

Ne voſite gnoja na njivo drugikrat, ko kratko pred ſetvijo, in podorite ga hitrej ko je mogo-zhe; ſakaj nepodorán gnoj bo od ure do ure vehljavſhi ali ſlabſhi.

Tudi v jeſeni, kakor nektre vedeshi hozhejo, ni dobro gnoja voſiti, ako bi ne miſlili oſiminji gnojiti. Veliko ſgubite gnoja, zhe ga v jeſeni morebiti ſa pervo pomladanſko ſetev voſite, ali zhe zeló nepodorániga na njivi puſtite.

Nikarite! vaſ proſimo, veliko bote ſavergli, ako tako ſtorite; perhranite gnoj v jami doma, in voſite ga k pomladanſki ſetvi le ſpomlad.

V jeſeni ſe ſemlja k pozhitku napravlja, po ſimi pa pozhiva ali ſpi, ſe tadaj s gnojem ne bo pezhala, to je, de ſe ne bó s njim meſhala; nizh ne bo od njega povſhila. Gnoj bo tadaj ſa perhodno pomladanſko ſetev toliko vehljavſhi ali ſlabſhi, kolikor ſe mu bo po ſimi mozhi ſkadilo.